

Το Δράμα και η διδασκαλία της Αγγλικής σε μικρούς μαθητές

Μαρίνα Κολλάτου

Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής Γλώσσας Νομού Καρδίτσας

marina-kollatou@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκμάθηση της Αγγλικής, όπως και κάθε ξένης γλώσσας, στοχεύει στην ανάπτυξη της ικανότητας του ατόμου να επικοινωνεί με ομιλητές αυτής της γλώσσας σε διάφορες καταστάσεις με τρόπο αποτελεσματικό. Ωστόσο, ο τρόπος που μαθαίνει το παιδί διαφέρει από τον τρόπο που μαθαίνει ο ενήλικος. Ως εκ τούτου οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν ξένη γλώσσα σε παιδιά πρέπει να αναζητούν τρόπους διδασκαλίας που να είναι κατάλληλοι για τις νεαρές ηλικίες. Το δράμα προτείνεται ως μία εναλλακτική διδακτική μέθοδος εφόσον εμπεριέχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που εξυπηρετούν τους μαθησιακούς στόχους εκμάθησης της ξένης γλώσσας από παιδιά. Στόχος της εργασίας είναι να καταδείξει την αξία του δράματος ως διδακτικού μέσου στην εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας από μικρούς μαθητές και να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο το δράμα βοηθά στην ανάπτυξη της γλώσσας καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων. Εντέλει επιδιώκει να αποτελέσει ερέθισμα για ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών της Αγγλικής ώστε να διευρύνουν τις γνώσεις τους γύρω από το δράμα και να το εντάξουν στην διδακτική πρακτική τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: δράμα, γλώσσα, επικοινωνία, εκμάθηση Αγγλικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της εργασίας είναι να καταδείξει την αξία του εκπαιδευτικού δράματος (εφεξής δράμα) ως διδακτικού μέσου στην εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας από μικρούς μαθητές και να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο το δράμα βοηθά στην ανάπτυξη της γλώσσας και του προφορικού λόγου ειδικότερα καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων. Για το σκοπό αυτό παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του δράματος καθώς και οι παράγοντες που συντελούν στην αποτελεσματική ένταξή του ως διδακτικού μέσου στη διδασκαλία της αγγλικής. Οι παράγοντες που εξετάζονται είναι ο χώρος και ο χρόνος εισαγωγής του δράματος καθώς και το θέμα της πειθαρχίας. Επιδίωξή μας είναι να πεισθούν οι εκπαιδευτικοί για την αποτελεσματικότητα αυτής της διδακτικής πρακτικής και να παρακινήθούν να ασχοληθούν ώστε να αποκτήσουν την απαιτούμενη εμπιστοσύνη για την υιοθέτηση αυτού του διδακτικού μέσου.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΒΑΣΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Είναι κοινή πεποίθηση ότι η γλώσσα παίζει βασικό ρόλο στην εκπαίδευση καθώς το μεγαλύτερο μέρος των όσων διδάσκονται στο σχολείο μεταβιβάζεται, είτε μέσα από την προφορική παρουσίαση από τους/τις δασκάλους/ες, είτε μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια. Επίσης η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών /τριών γίνεται με βάση τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις που δίνουν οι μαθητές/τριες, είτε προφορικά είτε γραπτά. Επομένως για να πετύχει ένας μαθητής ή μία μαθήτρια στο σχολείο πρέπει να έχει επαρκή γνώση των γλωσσικών δεξιοτήτων της ακρόασης, της ομιλίας, της ανάγνωσης και της γραφής. (Wells, 1981). Το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσο οι μαθητές/τριες έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν επαρκώς τη γλώσσα στη σχολική τάξη. Η υιοθέτηση της μετωπικής διδασκαλίας μειώνει σοβαρά το χρόνο και τις ευκαιρίες αλληλεπίδρασης και κατ' επέκταση τις

δυνατότητες να εκφράσουν τα παιδιά τις ιδέες τους και να πάρουν ανατροφοδότηση είναι ελάχιστες.

Ανάλογο πρόβλημα παρατηρείται και στην περίπτωση της διδασκαλίας της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας. Σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνουμε ότι ο αριθμός ωρών διδασκαλίας δεν είναι ανάλογος με το επίπεδο γλωσσομάθειας που επιτυγχάνεται σ' αυτές. Τα αίτια μπορούν να αναζητηθούν σε πολλούς παράγοντες. Ένας από τους παράγοντες είναι η μέθοδος που ακολουθείται και τα εργαλεία και τα μέσα που επιλέγονται να χρησιμοποιηθούν. Συχνά παρατηρείται πως τα παιδιά ενώ έχουν κατακτήσει σε ένα ικανοποιητικό βαθμό τη δομή της γλώσσας ώστε να ανταποκρίνονται σωστά στις απαιτήσεις του μαθήματος, δεν είναι σε θέση να επικοινωνήσουν σε πραγματικά περιβάλλοντα καθώς δυσκολεύονται να παράγουν φυσικό λόγο. Αν λάβει κανείς υπόψη του ότι γενικά και στη μητρική τους γλώσσα τα παιδιά μιλούν σημαντικά λιγότερο μέσα στην αίθουσα από ό,τι στην οικογένεια (Wells, 1981), μπορεί να αντιληφθεί πόσο πιο σοβαρό είναι το πρόβλημα στην ξένη γλώσσα την οποία τα παιδιά χρησιμοποιούν μόνο στην τάξη. Κατά συνέπεια, οι δάσκαλοι και οι δασκάλες της Αγγλικής γλώσσας πρέπει να αναζητούν τρόπους να βοηθήσουν τα παιδιά να βιώσουν μέσα στο περιβάλλον της τάξης αρχικά έναν αναδυόμενο γραμματισμό όπου ο προφορικός λόγος είναι κεντρικός και ο γραπτός λόγος μπορεί να υπάρχει ως εκπαιδευτικό ερέθισμα στα πλαίσια της κοινωνικής χρήσης της γλώσσας και στη συνέχεια όχι μόνο τις δομές της γλώσσας αλλά και τις λειτουργίες της, μη αδιαφορώντας για το συναισθηματικό, μη λεκτικό περιεχόμενό της.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Το Δράμα είναι δύσκολο να ορισθεί καθώς μπορεί να είναι ένα αυτόνομο επιστημονικό αντικείμενο, μια μέθοδος διδασκαλίας, μια διαδικασία, μια μορφή τέχνης, ή ακόμη ένα είδος θεραπείας. Οι Αυδή και Χατζηγεωργίου ορίζουν το δράμα ως μορφή θεατρικής τέχνης με καθαρά παιδαγωγικό χαρακτήρα που μπορεί να διδαχθεί ως ανεξάρτητο μάθημα, είτε παράλληλα να αξιοποιηθεί ως μέσο διδασκαλίας διαφόρων μαθημάτων του προγράμματος σπουδών (Αυδή, Α., Χατζηγεωργίου, Μ., 2007). Κατά την Hayes ο καλύτερος τρόπος να ορίσει κανείς το δράμα είναι να προσδιορίσει τους εκπαιδευτικούς στόχους. Έτσι μέσω του δράματος μπορεί να αυξήσει κανείς την αυτοεκτίμηση και την αυτό-παρουσίαση, την αυτοπεποίθηση ή την κοινωνική ευαισθητοποίηση και αλληλεπίδραση. Επίσης, μέσω του δράματος μπορεί κανείς να βελτιώσει μια σειρά από δεξιότητες που σχετίζονται άμεσα με την εκμάθηση μιας γλώσσας ή ακόμη να αυξήσει τη γνώση μη λεκτικών στοιχείων της γλώσσας καθώς και πώς να τα ερμηνεύει και να ανταποκρίνεται κατάλληλα (Hayes, 1984). Ανάλογα με τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις ανάγκες των μαθητών το δράμα μπορεί να πάρει πολλές μορφές όπως παιχνίδια ρόλων, αυτοσχεδιασμοί, θεατρικά παιχνίδια, μια θεατρική παράσταση.

Με το δράμα στη μητρική γλώσσα τα παιδιά αφομοιώνουν σκέψεις και συναισθήματα που δε βιώνουν στην καθημερινή τους ζωή. Μέσα από την κίνηση, την άσκηση των αισθήσεων και τη μίμηση τα παιδιά αναπτύσσουν την επίγνωση του σώματος τους και του χώρου που τα περιβάλλει. Καλλιεργούν το λόγο συμμετέχοντας σε διαλόγους και αυτοσχεδιασμούς ή επαναλαμβάνοντας εν χορώ στίχους. Οι ίδιες αυτές τεχνικές μπορούν να αξιοποιηθούν για την εξυπηρέτηση της διδασκαλίας της Αγγλικής εφόσον εξασφαλίζουν την εξάσκηση της γλώσσας με ένα ευχάριστο τρόπο. Στόχος δεν είναι να διδαχθούν τα παιδιά καινούρια γλωσσικά στοιχεία, αλλά κυρίως να τους δοθεί η ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν ό,τι έχουν ήδη μάθει σε ένα περιβάλλον διαφορετικό από το αυστηρά δομημένο περιβάλλον της τάξης. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν με τη γλώσσα και μέσα από καταστάσεις που σχετίζονται με τα προσωπικά τους βιώματα να εσωτερικεύσουν τη γλώσσα και αντιληφθούν από πολύ νωρίς την αξία της ως επικοινωνιακό μέσο.

Το δράμα είναι μια κατευθυνόμενη μορφή παιχνιδιού. Έχει χρονικά όρια και περιορισμένο χώρο, αλλά εμπεριέχει όλα τα δομικά συστατικά του παιχνιδιού. Έχει κανόνες αλλά και διδάσκει κανόνες, απαραίτητο στοιχείο για να λειτουργήσει μία ομάδα ή και να υλοποιηθεί μια φανταστική αναπαράσταση κοινωνικής συμπεριφοράς (Vygotsky, 1997: 161) Είναι κατά συνέπεια ένας ευχάριστος και αποτελεσματικός τρόπος μάθησης που προσφέρει ευκαιρίες στους μικρούς μαθητές να αναπτύξουν τη φαντασία τους, δεξιότητες οργάνωσης, αυτοπεποίθηση, και τη γλώσσα.

Το δράμα είναι ένα μέσο κατανόησης εννοιών αλλά και συμπεριφορών. Μέσα από τη δράση του σε μια φανταστική κατάσταση το παιδί μαθαίνει να ρυθμίζει τη συμπεριφορά του λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την άμεση αντίληψη των αντικειμένων ή την κατάσταση που το επηρεάζει άμεσα, αλλά επίσης και το νόημα αυτής της κατάστασης. Είναι ένας βασικός τρόπος με τον οποίο οι μαθητές αναπτύσσουν γνωστικά σχήματα για αντικείμενα, ανθρώπους, καταστάσεις, αναπτύσσουν ταυτόχρονα πολλές δεξιότητες- σωματικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, νοητικές και γλωσσικές, αποκτούν ενδιαφέρον για κάθε «γνωστικό περιεχόμενο» και διάθεση να μάθουν, αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας με τους άλλους και κατανοούν έννοιες που έχουν πρακτική σημασία για αυτούς. Μπορεί να έχει συνάφεια με διάφορα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος σπουδών σε μια διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.

Το δράμα είναι παιχνίδι και λόγος και κατά συνέπεια λιγότερο απειλητικό για τους λεγόμενους αδύνατους μαθητές. Δίνει σε όλα τα παιδιά την ευκαιρία να πετύχουν. Αν τα παιδιά μπορούν να πετύχουν στο θέατρο, η επιτυχία, ο έπαινος και ο σεβασμός από τους συνομηλίκους τους ευχαριστεί τόσο που αυτό μπορεί να επηρεάσει θετικά όλες τους τις επιδόσεις. Ένα παιδί που δεν τα καταφέρνει καλά στα άλλα μαθήματα είναι πολύ πιθανό να αναπτύξει χαμηλή αυτοεκτίμηση αφού η σχολική επιτυχία του φαίνεται άπιαστος στόχος.

Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα του δράματος είναι το αίσθημα της ομαδικότητας που καλλιεργείται στην τάξη αφού τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να γνωρισθούν καλύτερα μεταξύ τους. Η τάξη δεν λειτουργεί με βάση τη σχέση δάσκαλος-μαθητές αλλά αναπτύσσονται οι σχέσεις μαθητή προς μαθητή, πράγμα που ενισχύει την ανεκτικότητα, την αλληλοκατανόηση, τη σταθερότητα και την ομαλή ανάπτυξη. Η δυνατότητα αυτενέργειας που παρέχεται στους μικρούς μαθητές, δηλαδή η δυνατότητα να φτιάχνουν μάσκες, να τραγουδούν τραγούδια και να κινούνται σε συνάρτηση με το ρυθμό, να παίρνουν ρόλους, τους βοηθάει να μαθαίνουν αυτενεργώντας (learning by doing). Τους μαθαίνει, επίσης, να συμμετέχουν και να λειτουργούν στην ομάδα δημιουργικά. Μπορούμε να πούμε ότι το δράμα αποσκοπεί στην ψυχαγωγία με την ευρύτερη έννοια και μπορεί να προσφέρει μια λυτρωτική εμπειρία μέσα από τη δημιουργία και τη συμμετοχή σε μια φανταστική κατάσταση όπως και κάθε άλλο παιχνίδι (Αυδή, Χατζηγεωργίου, 2007).

Τέλος μέσα από αυτή την ενασχόληση δίνεται η ευκαιρία στο/στη δάσκαλο/α να γνωρίσει καλύτερα τους/ις μαθητές/τριες καθώς μπορεί να ανακαλύψει πτυχές του χαρακτήρα τους όπως δημοφιλία, αίσθηση του χιούμορ ή επιθετική συμπεριφορά που τον/την αναγκάζει να επανεξετάσει τις αξιολογικές κρίσεις για το κάθε παιδί και κατ' επέκταση την αντιμετώπισή του.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Το δράμα προσφέρει πολλές ευκαιρίες στα παιδιά να ασκηθούν στη χρήση της γλώσσας. Τους δίνεται η δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα μέσα σε αυθεντικό πλαίσιο και όχι αποπλαισιωμένα σε γλωσσικές ασκήσεις που ετοιμάζει ο/η δάσκαλος/α. Στα μαθήματα δράματος, τα παιδιά κάνουν εξάσκηση της γλώσσας για να επικοινωνήσουν σε διάφορες καταστάσεις. Για παράδειγμα, διατάζουν ο ένας τον άλλο, διατυπώνουν ερωτήσεις, προτείνουν, προσπαθούν να φανούν φιλικόι, εκφράζουν τη γνώμη τους, διαφωνούν ή συμφωνούν, απαιτούν, ενημερώνουν, οργανώνονται για να επιλύσουν ένα πρόβλημα, στοχάζονται πάνω στο τι έχει συμβεί κ.λ.π.. Έχουν με άλλα λόγια την ευκαιρία να καλλιεργήσουν την άρθρωση και την ευγλωττία που τα άλλα μαθήματα πολύ λίγο ευνοούν. Μπορούν να δραματοποιήσουν μια ιστορία την οποία επαναλαμβάνουν, τροποποιούν ή και προεκτείνουν. Νεώτερες μελέτες έχουν δείξει ότι όσες πιο πολλές ευκαιρίες έχουν οι μαθητές να ακούσουν την ίδια ιστορία ή να αναπαράγουν μια ιστορία τόσο περισσότερο επεξεργάζονται τις πληροφορίες και τα μηνύματα του προφορικού λόγου (Lewis 1994, Sullivan & Winner 1991).

Επιπλέον το δράμα βοηθά τα παιδιά στην ανάγνωση (Fox, 1946). Για να μάθουν να διαβάζουν τα παιδιά χρειάζονται τριών ειδών γνώσεις:

- Χρειάζεται να ξέρουν πώς λειτουργεί η γλώσσα (το δράμα τους δίνει πολλές ευκαιρίες να το ανακαλύψουν)

- Χρειάζεται να ξέρουν πώς είναι οργανωμένος ο ευρύτερος κόσμος (το δράμα τους φέρνει αντιμέτωπους με πολλές διαφορετικές καταστάσεις και ιστορίες που τους βοηθούν να το εξηγήσουν)
- Χρειάζεται να έχουν κάποιες γνώσεις σχετικά με τα διάφορα είδη εντύπων (πράγμα που μπορεί να είναι ή όχι μέρος του μαθήματος)

Εξάλλου, όπως και την ώρα του παιχνιδιού στη διάρκεια του δράματος τα παιδιά δεν επιπλήττονται για τα εκφραστικά λάθη που πιθανόν κάνουν, είναι κατεξοχήν χαλαρά και δεκτικά και θέτουν τους δικούς τους στόχους. Όπως συμβαίνει και με το παιχνίδι, το δράμα πρέπει να είναι βασική εκπαιδευτική πρακτική στη σχολική τάξη για την ανάπτυξη της γλώσσας.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ

Τα παιδιά καταβάλλουν μεγάλη γνωστική και συναισθηματική προσπάθεια για να εσωτερικεύσουν τόσο τη μητρική όσο και την ξένη γλώσσα. Οι μικροί μαθητές που βρίσκονται σύμφωνα με τα στάδια ανάπτυξης του Piaget ανάμεσα στο «προενοιολογικό ή προσυλλογιστικό στάδιο» και αυτό των «συγκεκριμένων λογικών πράξεων» επικεντρώνονται στο «εδώ και τώρα», στους λειτουργικούς σκοπούς της γλώσσας. Η περίοδος συγκέντρωσης της προσοχής είναι μικρή όταν τους παρουσιάζουμε υλικό που τους φαίνεται βαρετό, άχρηστο ή πολύ δύσκολο (Brown, 1994). Χρειάζεται να δέχονται ερεθίσματα σε όλες τις αισθήσεις. Υπάρχει η άποψη ότι τα παιδιά δεν έχουν αναστολές όπως οι ενήλικοι. Ωστόσο κατά τον Brown αυτό δεν ευσταθεί. Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα κυρίως απέναντι στους συνομηλίκους τους και εν πολλοίς είναι πιο εύθραυστα από τους ενήλικους. (Brown, 1994). Το εγώ τους δεν έχει ακόμη σχηματοποιηθεί και η παραμικρή δυσκολία ή παρερμηνεία στην επικοινωνία μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες πάνω τους. Η νέα γνώση πρέπει να είναι πλαισιωμένη και η γλώσσα να παρουσιάζεται ως ολότητα. Σύμφωνα με την ανθρωπιστική θεωρία του Rogers, τα παιδιά χρειάζονται ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου ο μαθητής κατέχει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών πρακτικών. Εξάλλου η θεωρία του Gardner για τα πολλαπλά είδη νοημοσύνης προσδιόρισε και εκείνες τις εκπαιδευτικές πρακτικές όπου οι μαθητές μέσα σε ένα πλούσιο σε ευκαιρίες μάθησης περιβάλλον θα βρύνουν τον μοναδικό για τον καθένα τρόπο να προσεγγίσουν κάθε γνωστικό περιεχόμενο.

Το δράμα εξασφαλίζει όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις εφόσον οι διαφορετικές καταστάσεις που συνεπάγεται γίνονται αφορμή για ουσιαστική επικοινωνία στην αγγλική γλώσσα μέσα από την ταύτιση ενός ρόλου. Υποκαθιστά τις επικοινωνιακές καταστάσεις που τα παιδιά βιώνουν στη μητρική τους γλώσσα και ενισχύει την κοινωνικοποίηση και την ωρίμανση των παιδιών μέσα από την «εμπάθεια» για το ρόλο και τη θέση ενός «άλλου» (Χρυσάφιδης, 2003: 108). Στην ελληνική πραγματικότητα, η αγγλική χρησιμοποιείται ως ξένη γλώσσα οπότε οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν τη ξένη γλώσσα κυρίως, αν όχι μόνο, στο σχολικό περιβάλλον. Συνεπώς είναι ανάγκη να δημιουργείται κατάλληλο επικοινωνιακό περιβάλλον που να εξυπηρετεί αυτό το στόχο. Το δράμα είναι η κατεξοχήν διδακτική πρακτική που δίνει ευκαιρίες στους μαθητές να πειραματιστούν με τη γλώσσα, να αυτενεργήσουν και να αναζητήσουν το νόημα, μιας και αυτό είναι το ζητούμενο σε αυτό το πρώιμο στάδιο εκμάθησης της ξένης γλώσσας.

ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΕΙΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ

Ένα θέμα που προβληματίζει τους δασκάλους είναι το ποιος είναι ο ενδεδειγμένος χρόνος για το δράμα. Οποσδήποτε το δράμα δεν πρέπει να προγραμματίζεται για τις τελευταίες ώρες την τελευταία μέρα της εβδομάδας. Θα πρέπει να θεωρείται ίσης αξίας με μία άσκηση επίλυσης προβλήματος. Θα πρέπει να είναι ενταγμένο στα μαθήματα και να εξυπηρετεί τους εκάστοτε μαθησιακούς στόχους. Με άλλα λόγια, μπορεί να εξυπηρετεί την εκμάθηση λεξιλογίου ή την εξοικείωση με πολιτιστικά χαρακτηριστικά διαφόρων χωρών, ή ακόμη την ανάπτυξη της ικανότητας του/της μαθητή/τριας να προσθέτει και να αφαιρεί χρήματα. Μπορεί να έχει θετική συμβολή δηλαδή στην ανάπτυξη όχι μόνο των διάφορων

σχολικών γραμματισμών αλλά και του κοινωνικού γραμματισμού καθώς και της αυτενέργειας και της αυτονομίας του/της μαθητή/τριας. Συνεπώς, δεν υπάρχει συγκεκριμένος χρόνος που είναι κατάλληλος για το δράμα εφόσον ταιριάζει και μπορεί να ενταχθεί σε οποιαδήποτε φάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Fox, 1946).

Ένα άλλο θέμα που προβάλλει ως ανασταλτικός παράγοντας στην ευρύτερη υιοθέτηση του δράματος ως μαθησιακού μέσου είναι η έλλειψη κατάλληλου χώρου. Είναι γεγονός ότι ιδανικά μια μεγάλη αίθουσα είναι ο χώρος που εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες του μαθήματος καθώς είναι χρήσιμο οι μαθητές/τριες και ο/η δάσκαλος/λα να έχουν αρκετό χώρο για να κινηθούν. Ωστόσο, μια δραματοποίηση μπορεί να γίνει και στην αίθουσα με μια απλή μετακίνηση των θρανίων στο πίσω μέρος της αίθουσας.

Συχνά το δράμα ενοχοποιείται για διατάραξη της πειθαρχίας και θεωρείται από πολλούς πηγή μεγάλης αναστάτωσης συγκριτικά με τα όποια θετικά μαθησιακά αποτελέσματα. Είναι αλήθεια πως υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να χαθεί ο έλεγχος και ο/η δάσκαλος/λα να αντιμετωπίσει πρόβλημα με τη διαχείριση της τάξης. Η εμπειρία του εκπαιδευτικού είναι σημαντική, ωστόσο υπάρχουν κάποια πράγματα που πρέπει κανείς να προσέχει για να αποφύγει το πρόβλημα της απώλειας του ελέγχου της τάξης. Πρώτα απ' όλα, οι οδηγίες δεν πρέπει να δίνονται όταν τα παιδιά μιλούν, ούτε βέβαια πρέπει να περιμένει κανείς τη στιγμή της απόλυτης ησυχίας. Δεύτερον, οι οδηγίες δεν πρέπει να δίνονται ενόσω τα παιδιά είναι διασκορπισμένα στο χώρο πράγμα που αναγκάζει το δάσκαλο να φωνάζει. Καλό είναι, επίσης, ο δάσκαλος να συγκεντρώνει τα παιδιά κοντά του και με χαμηλό τόνο να δίνει οδηγίες μόνο για τη δραστηριότητα που τα παιδιά καλούνται να εκτελέσουν. Μετά μπορεί να επιτρέψει στα παιδιά να διασκορπιστούν για να προετοιμάσουν τη δραστηριότητα. Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιεί ένα τύμπανο ή ένα ντέφι για να τραβά την προσοχή. Η ανθρώπινη φωνή είναι δύσκολο να ακουσθεί σε μια τάξη ενθουσιωδών και χαρούμενων παιδιών. Ακόμη, όταν οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με το δράμα, το μάθημα πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τρόπο ώστε η αποτυχία να είναι ανεκτή. Στην αρχή οι δραστηριότητες πρέπει να γίνονται από όλη την τάξη ώστε να μην εκτίθενται οι μαθητές ατομικά ή σε ομάδες. Οι δραστηριότητες δεν πρέπει να είναι ξένες προς τα παιδιά. Τέλος, ο δάσκαλος πρέπει να βοηθά τα παιδιά να αντιληφθούν τι σημαίνει το να υποδύεσαι ένα ρόλο και να μπορούν να το κάνουν.

Τέλος πολλοί δάσκαλοι διστάζουν ή φοβούνται να εντάξουν το δράμα στην εκπαιδευτική διαδικασία ιδιαίτερα όταν πρόκειται να διδάξουν πολύ μικρούς μαθητές. Ένας πιθανός λόγος γι' αυτή τη στάση είναι ίσως η έλλειψη εμπιστοσύνης στην ικανότητα να διδάξει κανείς κάτι που δεν έχει διδαχθεί και του είναι παντελώς άγνωστο. Από τη στιγμή που το δράμα πάψει να είναι ένα φοβερό άγνωστο, ο δάσκαλος ή η δασκάλα ακολουθεί απλά τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μικρών μαθητών/τριών στην τάξη. Τα παιδιά όμως μαθαίνουν μέσα από το δράμα όπως και μέσα από το παιχνίδι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αυδή, Α., Χατζηγεωργίου Μ. (2007). *Η τέχνη του Δράματος στην εκπαίδευση, 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Brown, H. D. (1994). *Teaching by principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall Regents
- Fox, M. (1946). *Teaching drama to young children*. Portsmouth NH, Heinemann
- Gardner, H. (1993). *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1991). *The unschooled mind: How children think and how schools should teach*. New York: Basic Books.
- Hayes, K. S. (1984). *Drama as a Second Language: A practical handbook for language teachers*. Cambridge: the National Extension College Trust Ltd.
- Piaget, J. (1978). *Success and understanding*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Rogers, C.R. (1969). *Freedom to Learn*. Columbus, OH: Merrill.

- Sullivan, K., & Winner, E. (1991). When 3-year-olds understand ignorance, false belief and representational change. *British Journal of Developmental Psychology*, 9, 159 – 171
- Vygotsky, L. S. (1997). *Νους στην κοινωνία*. (μτφ. Μπίμπου Α., Βοσνιάδου Σ.) Αθήνα: Gutenberg
- Χρυσοφίδης, Κ. (1994). *Βιωματική-επικοινωνιακή Διδασκαλία- η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Wells, C. G., and Montgomery, M. M. (1981). Adult Child Discourse at Home and at School. In *Adult Child Conversation: Studies in Structure and Process*. P. French and M. MacLure, eds. London: Groom Helm.